ENHET
Enheten för Avtalsfrågor
HANDLÄGGARE
Carola Löfstrand

DATUM
2026-10-29
ERT DATUM
2026-07-07

DIARIENUMMER
20260192
ER REFERENS
Ju2026/01671

Justitiedepartementet

LOs yttrande gällande remiss av delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)

LO:s bakgrund till yttrandets synpunkter

Landsorganisationen i Sverige (LO) lämnar följande yttrande över delbetänkandet *Tillträdesförbud* (SOU 2026:48). LO:s medlemsförbund organiserar arbetstagare i verksamheter som dagligen möter allmänheten. För LO är rätten till en trygg och säker arbetsmiljö grundläggande. Arbetstagare ska inte behöva utsättas för brott, hot, våld eller återkommande säkerhetsrisker i sitt arbete. Ett ändamålsenligt regelverk om tillträdesförbud kan vara ett viktigt komplement till det förebyggande arbetsmiljöarbetet särskilt när det gäller hot, våld och trakasserier från tredje part. Att utöka lagstiftningens möjligheter för näringsidkare där allmänheten vistas får dock aldrig ersätta arbetsgivarens ansvar för de anställdas arbetsmiljö, att bemanningen är tillräcklig, fungerande rutiner eller samhällets brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser.

Yttrandet bygger på synpunkter från Hotell- och restaurangfacket (HRF), Kommunal och Handelsanställdas förbund (Handels) vars medlemsgrupper arbetar inom för lagförslaget berörda verksamheter. Alla tre berörda förbund har genomfört studier och presenterat rapporter som handlar om de hot, våld och trakasserier deras medlemmar möter i arbetet på de arbetsplatser som utredningen berör. Fackförbundens synpunkter är således välgrundade och bör tas i särskilt beaktande. Gemensamma synpunkter redovisas samlat och förbundsspecifika synpunkter anges särskilt. Handels har även lämnat in ett enskilt yttrande med fler detaljer och exempel som även LO understödjer.

LO:s sammanfattande bedömning

LO välkomnar att möjligheten till att yttra sig om utredningens förslag och att nuvarande regler om tillträdesförbud breddas till fler verksamheter. De tre förbund vars medlemmar är de som främst berörs av lagförslaget beskriver ett reellt behov av starkare skydd i verksamheter som är öppna för allmänheten. Kommunal, Hotell och

restaurangfacket (HRF) och Handels är i huvudsak positiva till utredningens förslag. Kommunal är positivt till breddningen men efterlyser i likhet med övriga förbund en tydligare analys av hur den föreslagna lagstiftningen påverkar arbetsmiljön för den personal som ska tillämpa reglerna i praktiken. Förbunden förenas i uppfattningen att regelverket måste kombineras med ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete, tillräckliga resurser och tydliga rutiner.

Ett viktigt tillägg är att det stöd förbunden signalerar till utredningens förslagna övergripande inriktning inte innebär att samtliga LO förbund har tagit ställning till varje enskilt delförslag i utredningens delbetänkande.

Behovet av ett utvidgat och mer ändamålsenligt tillträdesförbud

Problematiken med hot och våld från tredje part är omfattande för LO förbunden och Arbetsmiljöverkets statistik visar att det har ökat under senare år. Hot och våld från tredje part tar sig dock olika uttryck i olika branscher. HRF framhåller besöksnäringens betydelse och att omkring 200 000 personer är sysselsatta i branschen. Enligt rapporten *Det osynliga folket* (2025) har var femte anställd inom servicesektorn utsatts för hotfulla eller trakasserande situationer minst en gång i månaden. Inte minst sexuella trakasserier. Nästan nio av tio har upplevt eller sett oönskat beteende på arbetsplatsen. Handels hänvisar till Trygghetsbarometern för andra kvartalet 2026 där 49 procent av butikerna uppgav att de hade utsatts för brott, 40 procent att de utsattes för stöld i butik varje vecka och 34 procent att de utsattes för hot, hotfullt beteende eller våld varje månad. Handels framhåller också att handeln sysselsätter flest personer inom det privata näringslivet och att brottsligheten som riktas mot butik påverkar arbetstagarnas arbetsmiljö, verksamheternas ekonomi, kundernas och arbetstagarnas trygghet samt i förlängningen även förutsättningarna för levande stadskärnor och lokalsamhällen.

Tillträdesförbudet måste kompletteras med förebyggande åtgärder

LO delar förbundens bedömning att ett justerat regelverk gällande tillträdesförbud inte ensamt kan lösa trygghetsproblemen. Arbetsgivarna måste säkerställa att det finns tillräcklig bemanning, säkerställa att ensamarbete vid tider eller platser med risk för hot, våld och trakasserier inte förekommer, ha ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete, kunskap kunna upprätta riskbedömningar både utifrån arbetsmiljölagens krav och lagen om tillträdesförbud, genomgå utbildning och ha tydliga rutiner för att hantera trakasserier, hot och våld.

Brottsbekämpande myndigheter måste samtidigt ha tillräckliga resurser för att upprätthålla lag och ordning och för att den utvidgade regleringen ska få avsedd effekt. Det är viktigt att beakta att det är tillämpning och efterlevnaden av införda tillträdesförbud

som är avgörande för om det uppnår avsedd effekt för tryggheten. Om det inte finns kapacitet för god tillämpning och efterlevnad finns även risken att förslagen om vidgade möjligheter för tillträdesförbud tvärt om medför ökade risker för hot och våld för de anställda innan väktare eller polis kommit på plats. För att hantera den exponeringstiden för risker behöver det finnas tydliga rutiner och kunskaper samt träning i verksamheten som prioriterar arbetstagarnas och allmänhetens säkerhet. Utan att lägga ansvar på den anställde.

Dessa delar behöver tillskrivas arbetsgivaren, näringsidkarens ansvar. Endera som ett tillägg i den föreslagna lagen eller som ett tillägg i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hot om våld och våld där tredje man perspektivet idag är oreglerat. Handels bedömer att ett stärkt regelverk som utredningen föreslår kan bidra till minskad brottsutsatthet och sjukfrånvaro, lägre personalomsättning, färre hotfulla situationer samt tryggare miljöer för både anställda och kunder. Dock behöver ovanstående krav tydliggöras genom regelverket.

Tillämpningsområde

LO tillstyrker den föreslagna utvidgningen till fler verksamheter som är öppna för allmänheten och där affärsverksamhet eller liknande verksamhet bedrivs. Kommunal pekar särskilt på återkommande ordningsstörningar i vissa av förbundets branscher, exempelvis vid badanläggningar. Handels delar utredningens uppfattning att den nuvarande regleringen är kasuistisk och att även affärslokaler som erbjuder tjänster som huvudregel bör omfattas. Eftersom Handels även organiserar frisörbranschen framhåller förbundet särskilt att frisörverksamhet bör ingå i systemet. En utvidgning får dock inte ske på bekostnad av kvaliteten i arbetet med att upptäcka och lagföra brott; tillräckliga resurser måste säkerställas för att tillämpningen av lagen ska kunna genomföras och leva upp till ökad trygghet.

Vilka platser ett tillträdesförbud bör kunna avse

LO delar bedömningen att ett tillträdesförbud som huvudregel inte bör omfatta ett helt köpcentrum, en hel galleria eller en liknande anläggning. Ett sådant förbud kan begränsa tillgången till verksamheter som saknar samband med den aktuella brottsligheten och även påverka tillgången till allmänna kommunikationer för den som åläggs med tillträdesförbud för en viss verksamhet. Samtidigt bör det utredas vidare om ett förbud, när omständigheterna motiverar det, kan omfatta flera eller samtliga berörda verksamhetslokaler inom ett avgränsat område utan att det skulle omfatta gemensamma öppna ytor eller andra verksamheter. HRF och Handels anser också att möjligheten till förbud för flera geografiskt

närliggande lokaler inom samma kedja inte bör avföras. Det bör inte vara en huvudregel, men rättsväsendet behöver kunna hantera särskilda situationer där risken är knuten till verksamhetens eller sortimentets karaktär eller där det finns risk att brottslighet eller hot riktas mot en närliggande enhet i samma kedja. LO anser att den fortsatta beredningen måste väga in de berörda arbetstagarnas behov av trygghet och säkerhet mot fortsatt brottslighet på ett tydligt sätt. [

En presumtion för tillträdesförbud samt en mer ändamålsenlig riskbedömning

LO tillstyrker förslaget om en presumtion för tillträdesförbud vid relevant brottslighet i eller i anslutning till en butikslokal. När det finns risk för fortsatt brottslighet bör utgångspunkten vara att ett förbud meddelas, om inte starka skäl talar i annan riktning. Detta ligger i linje med lagstiftningens förebyggande syfte: att förhindra nya brott och stärka tryggheten för anställda och kunder. En presumtionsregel kan också bidra till en mer enhetlig tillämpning i landet.

Handels framhåller att tidigare genomgångar har visat geografiska skillnader i tillämpningen. En tydligare utgångspunkt för prövningen kan därmed stärka såväl förutsebarheten som likheten inför lagen och minska risken för godtycklighet. LO delar vidare bedömningen att riskbedömningen ska vara nyanserad och bygga på en samlad prövning av omständigheterna i det enskilda fallet. Risken för framtida brottslighet kan ta sig olika uttryck, och regelverket måste därför ge utrymme att beakta dessa utan att bedömningen blir ett förbestämt antagande grundat på fördomar och godtycke. Det är viktigt att särskilt beakta att riskbedömningar inte används i diskriminerande syfte eller baseras på okunskap eller fördomar.

Något krav på upprepad brottslighet bör inte införas. Ett sådant krav skulle innebära att anställda förväntas utsättas för brott eller allvarliga incidenter vid mer än ett tillfälle innan ett tillträdesförbud kan meddelas, vilket är svårt att förena med ambitionen att skapa trygga arbetsplatser. LO tillstyrker också att rekvisitet ”särskilda omständigheter” tas bort. Handels pekar på att begreppet har skapat osäkerhet och riskerar att leda till olika bedömningar i likartade situationer vilket leder till skillnad i lokal tillämpning. Att ta bort rekvisitet kan därför öka förutsägbarheten och bidra till en mer enhetlig rättstillämpning.

Slutligen bör risk för att en person väsentligt stör verksamheten kunna ligga till grund för ett beslut. Anställda kan uppmärksamma och varna för att en individs agerande börjar eskalera till ett allt tydligare riskbeteende riktat mot anställda, andra som vistas i verksamheten eller verksamhetens genomförande i sig. Det kan även

handla om kvinnofridskränkning där en anställd blir utsatt för trakasserier, hot om våld eller våld där förövaren i form av allmänhet uppsöker kvinnans arbetsplats med uppsåt att skrämma eller förstöra för verksamheten med syfte att arbetsgivaren ska säga upp den anställda kvinnan. Även i ett sådant fall skulle utredningens förslag kunna appliceras och öka säkerheten i verksamheten anser LO. Om utredarna inte delar den analysen vore det önskvärt att även ett sådant scenario kan ligga till grund för ett tillträdesförbud. Det stärker möjligheten att kunna ingripa förebyggande, i stället för att enbart reagera när ytterligare incidenter redan har inträffat. Ett tidigare skydd för verksamheten och de anställda kan enligt Handels också bidra till minskad oro och stress för personalen.

Beslut, giltighetstid och påföljder

LO tillstyrker, i enlighet med förbundens synpunkter, möjligheten att fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud och delar bedömningen att ett förbud inte ska kunna utfärdas av näringsidkaren själv. Den högsta giltighetstiden bör även fortsättningsvis vara tolv månader och inte längre. Möjligheten till förlängning efter en ny prövning är ettmer ändamålsenlig tillvägagångssätt än en generell förlängning. Det säkerställer även bättre att behovet av tillträdesförbud följs upp och bedöms fortlöpande. Längre generella giltighetstider kan dessutom förstärka lokala variationer i rättstillämpningen.

Straffskalan bör vara oförändrad; ett allvarligare grövre brott som begås i samband med en överträdelse hanteras enligt andra straffbestämmelser som exempelvis rån. Samtidigt bör påföljdssystemet ha en avskräckande effekt och stärkas inom den befintliga straffskalan. Handels har särskilt pekat på att tydligare och mer förutsägbara sanktionsnivåer bättre kan synliggöra konsekvenserna av en överträdelse.

Personer under 15 år

LO anser, i enlighet utredningens förslag, att tillträdesförbudslagstiftning och dess straffrättsliga påföljder inte är anpassade för personer under 15 år. Om frågan om behovet av tillträdesbegränsande åtgärder för denna grupp ska utredas vidare anser LO att det är att föredra en konstruktion med någon form av tillträdesbegränsande åtgärd för personer under 15 år, där eventuella konsekvenser vid överträdelse kopplas till sociala insatser snarare än till det straffrättsliga systemet.

LO anser inte att det är böter eller frihetsberövande åtgärder som är en lämplig väg att hantera högstadieungdomars problematik genom. För alvarligare brott kopplad till organiserad brottslighet och unga finns det andra mer kraftfulla lagstiftningsverktyg att tillgå och begränsningar som tillträdesförbud har i sammanhanget ringa effekt.

Eventuella konsekvenser vid en mer ringa överträdelse i nivå med tillträdesförbudets riskbedömningskriterier bör i stället kopplas till sociala insatser som kan bryta destruktiva beteenden.

Arbetsmiljön vid avvisningar

LO delar Kommunals bedömning att den fortsatta beredningen måste analysera hur reglerna påverkar arbetsmiljön för den personal som ska tillämpa dem. När en person behöver avvisas finns en påtaglig risk för hotfulla och i värsta fall våldsamma situationer. Det behöver därför finnas krav på att det i verksamheten tas fram tydliga rutiner för avvisningar, och att personalen behöver utbildning i att hantera hot, våld och trakasserier från tredje part. Arbetsgivaren måste riskbedöma arbetet och säkerställa att ansvaret inte läggs på enskilda arbetstagare utan tillräckligt stöd, bemanning och säkerhetsåtgärder. Det är viktigt att riskbedömningen gällande tillträdesförbud samordnas med riskbedömningen enligt Arbetsmiljölagen för att den praktiska tillämpningen i verksamheten ska kunna genomföras med god säkerhet för arbetstagarna.

LO:s avslutande synpunkter

LO tillstyrker sammantaget inriktningen att utvidga och göra systemet med tillträdesförbud mer ändamålsenligt i syfte att öka tryggheten i verksamheter där allmänheten har tillträde. Utredningens förslag innebär en reform för ökad möjlighet att tillämpa tillträdesförbud och skulle tjäna på att kompletteras med tillräckliga resurser till rättsväsendet, ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete av arbetsgivarna i samverkan med skyddsombud och i samarbete med arbetstagarorganisationerna, tillräcklig bemanning, minskad arbetsrelaterad ohälsa och sjukfrånvaro, utbildning och tydliga säkerhetsrutiner. Säkerställs inte kopplingen mellan tillämpningen av tillträdesförbud med krav på rutiner för detta kopplat till det systematiska arbetsmiljöarbetet finns farhågan att personalen riskerar att bli utsatta för hot, våld och trakasserier i eskalerad form innan ordningsmakten hunnit infinna sig.

I den fortsatta beredningen bör regeringen särskilt utreda möjligheten att låta förbud omfatta flera verksamhetslokaler inom ett avgränsat område eller flera närliggande enheter i samma kedja, säkerställa en nyanserad och enhetlig riskbedömning samt analysera arbetsmiljöriskerna för den personal som berörs av avvisningar.

Det är även av stor vikt att risker för diskriminering och godtycklig lokal tillämpning förebyggs i regelverkets utformning och tydliga rutinkrav vid tillämpning så att rättssäkerheten säkerställs. Tillträdesförbud måste tillämpas likadant i alla butik- och restaurangkedjors enheter oavsett ort. Det gäller alla verksamheter oavsett kedjor, fristående verksamheter eller kommunal verksamhet.

Konkurrensneutralitet och att stå lika inför lagen ska omfatta såväl medborgare, arbetstagare i berörd verksamhet som näringsidkare. LO förutsätter att arbetstagarnas trygghet och skydd mot fortsatt brottslighet ges en tydlig och självständig vikt i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Carola Löfstrand
Handläggare